

REFERAT Miljøudvalget d. 14-01-2025

Mødedato Tirsdag d. 14. januar 2025 kl. 14:00

Mødested Mødelokale 5

Mødedeltagere Poul Erik Jensen, A, Karsten Byrgesen, Løsgænger, Michael Nielsen,
C, Preben Friis-Hauge, V, Annette Lundgaard, V, Simon Sharif
Chowdhury , A, Martin Schmidt Konradsen, Ø

Indholdsfortegnelse

Godkendelse af indspil til udmøntning af national PFAS-handlingsplan.....	3
Godkendelse af indkaldelse af idéer og forslag til ny råstofplan #.....	6
Orientering om aktuelle sager.....	8
Forslag til besigtigelser i 2025.....	9
Eventuelt.....	12
Næste møde.....	13
Underskriftsside.....	14

Punkt 1: Godkendelse af indspil til udmøntning af national PFAS-handlingsplan

21/66804

Resumé

I april 2024 fremlagde regeringen en national PFAS-handlingsplan for en styrket indsats mod PFAS. Administrationen vil orientere om Danske Regioners indspil til udmøntning af PFAS-handlingsplanen. Regionsrådet skal godkende Region Syddanmarks bidrag hertil.

Sagsfremstilling

I 2021 blev der sat nationalt fokus på PFAS-stoffer, da der blev påvist en meget kraftig PFAS-forurening fra en brandøvelsesplads i Korsør.

Regeringen indgik i april 2024 en aftale om den første nationale handlingsplan mod PFAS-forurening. I handlingsplanen er afsat en pulje på 100 mio. kr. til regionernes arbejde i 2025-27 med at oprense punktkilder forurenede med PFAS-stoffer.

Miljøministeriet og Danske Regioner har indgået aftale om, at Danske Regioner skal udarbejde et forslag til en plan for udmøntningen. I udmøntningen ønskes fokus på oprensning og i mindre grad på undersøgelser, test og udvikling af oprensningsteknologier. Der lægges også op til, at det er regionerne, der aftaler udmøntning af midler år til år.

Puljen vil så vidt muligt blive anvendt til oprensning eller andre afværgeforanstaltninger over for PFAS-forureninger. Mange jordforureninger med PFAS er imidlertid endnu ikke undersøgt tilstrækkeligt til, at der er grundlag for at projektere oprensning eller andre afværgeforanstaltninger. Inden for denne ramme vil de enkelte regioner dog nu kunne forstærke indsatsen over for de vigtigste og mest påtrængende forureninger.

Der er i alle regioner jordforureninger med PFAS, som skal håndteres inden for den offentlige indsats. Det er derfor vurderet hensigtsmæssigt, at alle regioner får del i puljen og dermed mulighed for fremme indsatsen samt opbygge kompetencer og erfaringer på området.

Det er vurderingen hos Danske Regioner, at Region Hovedstaden og Region Sjælland står over for de største udfordringer med PFAS-jordforureninger, der udgør en risiko for drikkevandet. Danske Regioner vil derfor i planen foreslå, at 20 mio. kr. af puljen øremærkes til en forøget indsats mod PFAS-forurening i Tunhøj-området, som ligger på grænsen mellem Region Sjælland og Region Hovedstaden, og truer en vigtig drikkevandsressource.

Det foreslås for den resterende del af puljen på 80 mio. kr., at de enkelte regioner ansøger om en andel svarende til fordeling efter DUT-nøglen. Det vil betyde, at Region Syddanmark kan ansøge om ca. 13 mio. kr. fordelt over perioden 2025-2027.

Puljen vil så vidt muligt blive anvendt til oprensning over for PFAS-forureninger. Mange jordforureninger med PFAS er imidlertid endnu ikke undersøgt tilstrækkeligt til, at der er grundlag for at prioritere disse indbyrdes i regionerne eller projektere oprensning her og nu.

PFAS-sager prioriteret i Region Syddanmark

Administrationen har peget på tre sager, hvor der i dag er tilstrækkelig faglig baggrund for at sige, at disse sager er vigtige og giver mening at prioritere til en forstærket indsats. I alle tre sager vurderes det, at der kan etableres hel eller delvise afværgeforanstaltninger. Det drejer sig om et tidligere garveri i Svendborg, en farve- og lakfabrik ved Kolding og Esbjerg Brandskole.

Svendborg Fingarveri/SWEWI, Svendborg by

På det tidligere garveri er der en forurening med terpentin og klorerede opløsningsmidler. Der er på stedet drevet et afværgeanlæg siden 1998 og nu også påvist en kraftig grundvandsforurening med PFAS-stoffer.

Lokaliteten ligger i indvindingsoplandet til en kildeplads, der indvinder ca. 172.000 m³/år. Kildepladsen er placeret ca. 150 meter fra lokaliteten. Der er påvist lave indhold af PFAS-stoffer i de indvindingsboringer, der ligger tættest på. Der er dog flere potentielle PFAS-kilder i Svendborg by, som kan bidrage til at forringe grundvandskvaliteten i vandforsyningens kildefelter.

Penge fra PFAS-midlerne ønskes brugt til et anlæg ved garveriet til fjernelse af PFAS og til undersøgelser af andre PFAS-kilder i indvindingsoplandet til vandværkets kildepladser i byen. Omkostningsoverslag er omkring 3 mio. kr.

Farve- og lakfabrik, Bramdrupdam, Kolding

På lokaliteten har der tidligere været en produktion af farve- og lakprodukter. Lokaliteten ligger blot 400 meter fra det lokale vandværk. Regionen har siden 2009 drevet en afværge mod en stor forurening med Xylen (et opløsningsmiddel). Der er nu påvist høje indhold af PFAS-stoffer og særligt PFOS i det terrænnære grundvand og i det oppumpede afværgevand. Lokaliteten er placeret i et industriområde med flere PFAS-relevante brancher og dermed mulige kilder.

Midler fra PFAS-puljen ønsket anvendt til dels at opsætte et afværge-modul for PFAS på det eksisterende afværgeanlæg og til en kildeundersøgelse i industriområdet for en samlet grundvandsindsats. Omkostningsoverslag er samlet 2,5 mio. kr.

Esbjerg Brandskole

Der har været drevet brandskole siden 1968 og udledt/udspredt spildevand ved et nærtliggende vandløb. Der er fundet høje koncentrationer af PFAS-stoffer i jorden og i vandløbet samt i spildevandet, der i dag ledes til renseanlæg.

Midler fra PFAS-puljen ønskes anvendt til en afskæring af forureningskilden for at stoppe udsivning af PFAS-stoffer til vandløb og dermed yderligere spredning i vandmiljøet. Kildeområdet skal undersøges, og der skal udarbejdes et skitseprojekt. Omkostningsoverslag på 1,5 mio. til undersøgelser og skitseprojekt. Afværgetiltag kan beløbe sig til flere millioner.

Region Syddanmark har siden 2017 rutinemæssigt undersøgt for PFAS i grundvandet på udvalgte brancher. Region Syddanmark har desuden i 2023 fået en permanent bevilling på 3,3 mio. kr. årligt til en øget indsats, særligt til indsatser mod PFAS. Beløbet indgår i regionens budget for jordforureningsområdet, og midlerne er anvendt til gennemførelse af dedikerede PFAS-undersøgelser, hvor der er drevet virksomhed med høj sandsynlighed for brug af PFAS-stoffer. Dette omfatter brandøvelsespladser, garverier, galvanisering, metalforarbejdning, tæppefabrikker mv. Der er gennemført en særlig indsats på børnehaver og offentlige legepladser i den forbindelse.

I takt med at der undersøges flere og flere grunde med potentiel PFAS-forurening, kan prioriteringer ændre sig, og det kan få betydning for, om der kan være andre sager, det vil være mest hensigtsmæssigt at håndtere inden for rammerne af PFAS-handlingsplanen. Danske Regioner ønsker derfor, at planen opdateres én gang om året fsva. konkrete sager, så længe puljen løber, dvs. i slutningen af 2025 og 2026.

Klimavurdering

Der er ikke foretaget en klimavurdering af aktiviteterne nævnt i denne orientering, idet de ikke bidrager til realisering af klimastrategien.

Indstilling

Det indstilles, at Miljøudvalget anbefaler Regionsrådet:

At godkende forslag til indspil til udmøntning af PFAS-handlingsplanen.

At godkende, at Miljøudvalget herefter godkender opdateringer af planen.

Beslutning i Miljøudvalget den 14-01-2025

Indstillingen anbefales over for Regionsrådet, således at der er disponeres 3 mio. kr. til Svendborg Fingarveri/SWEWI, Svendborg by, 2,5 mio. kr. til farve- og lakfabrik, Bramdrupdam, Kolding og de resterende midler på 7,5 mio. kr. til Esbjerg Brandskole.

Punkt 2: Godkendelse af indkaldelse af idéer og forslag til ny råstofplan

24/53655

Resumé

Regionsrådet har på mødet den 25. november 2024 besluttet at revidere den gældende Råstofplan 2020. Første skridt i udarbejdelsen af en ny råstofplan er en offentlig høring, hvor der indkaldes idéer og forslag til brug for planlægningen. Indkaldelsen skal ske på baggrund af en status for råstofområdet og en beskrivelse af hovedspørgsmålene i forbindelse med den kommende planlægning. Det indstilles, at Miljøudvalget indleder udarbejdelse af en ny råstofplan ved at indkalde idéer og forslag til planens indhold.

Sagsfremstilling

Det er regionens opgave at fastlægge rammerne for råstofindvindingen. Disse rammer fastlægges i råstofplanen gennem en strategi for forsyningen, retningslinjer og udpegning af områder, hvor råstofindvinding skal foregå nu og i fremtiden. Formålet med råstofplanen er at sikre, at råstofforsyningen i Region Syddanmark understøtter en økonomisk og miljømæssig bæredygtig udvikling, baseret på en balance mellem erhvervsinteresser, samfundets behov for råstoffer og hensynet til natur, landskaber, klima, grundvandsbeskyttelse samt levevilkårene for de mennesker der bor, hvor råstofferne indvindes.

Regionsrådet er gennem råstofloven forpligtet til at gennemgå råstofplanen hvert fjerde år for at vurdere, om der er behov for justeringer eller revision. På baggrund af en redegørelse og de bemærkninger, der er modtaget i høringsperioden har regionsrådet på mødet den 25. november 2024 besluttet at revidere den gældende Råstofplan 2020. Med beslutningen om revision påbegyndes en planproces for høring og vedtagelse af en ny råstofplan.

Debatoplæg

Før udarbejdelse af et forslag til en ny råstofplan, skal regionen indkalde idéer og forslag med henblik på planlægningsarbejdet. Indkaldelsen skal indeholde en beskrivelse af status på området og beskrivelse af hovedspørgsmål for den kommende planlægning. Indkaldelsen sker ved offentlig høring med en svarfrist på 8 uger. I høringsperioden kan alle komme med bemærkninger og bidrag. Miljøudvalget har delegation til at gennemføre sådanne høringer.

Med udgangspunkt i redegørelsen, der var i høring i sommeren 2024, regionsrådets budgetforlig vedr. råstofområdet og drøftelser i Miljøudvalget har administrationen udarbejdet et debatoplæg, der beskriver hovedspørgsmål i forbindelse den kommende planlægning (bilag).

Formålet med debatoplægget er at skabe en offentlig debat og en åben dialog, der kan sikre, at statslige og kommunale myndigheders, organisationers, erhvervets og borgernes interesser indgår i planlægningen.

Det overordnede spørgsmål er: Hvordan skaffer vi de råstoffer, der er behov for i nær fremtid, samtidig med at vi sikrer, at der også er råstoffer nok og i de rette kvaliteter til kommende generationer?

Hovedspørgsmålene i debatoplægget stilles inden for emnerne:

- Ansvarlig udnyttelse af råstofferne.
- Efterbehandling af råstofgrave: biodiversitet, natur og byudvikling.
- Råstofplanens retningslinjer.
- Forsyningen med sand, grus, sten, teglværksler og klæg.

Under indkaldelsen af idéer og forslag er det som udgangspunkt hele råstofplanen, der er til debat. Det er i denne høring, regionen tager imod forslag til bl.a. indsatser i planperioden, strategi og retningslinjer og nye graveområder. De spørgsmål, der er stillet i debatoplægget, er ikke en udtømmende liste - alle kan rejse temaer, der er relevante for råstofplanlægningen og indsende dem som bidrag til høringen.

Klimavurdering

Indkaldelse af idéer og forslag ved offentlig høring har ikke i sig selv betydning for klimaet

Indstilling

Det indstilles,

At Miljøudvalget fremlægger ”Indkaldelse af idéer og forslag til ny Råstofplan – debatoplæg og hovedspørgsmål” i offentlig høring i 8 uger med henblik på det videre planlægningsarbejde.

Beslutning i Miljøudvalget den 14-01-2025

Indstillingen blev tiltrådt.

Michael Nielsen deltog ikke under punktet.

Bilag

Indkaldelse af ideer og forslag - Januar 2025 - debatoplæg og hovedspørgsmål

Punkt 3: Orientering om aktuelle sager

24/361

Sagsfremstilling

Administrationen vil på mødet orientere om følgende sager:

- Efterbehandling af grusgrav i Arnitlund, Haderslev Kommune.
- Råstofforsyningen på Fyn.
- Arbejdet med overfladevand.

Indstilling

Til orientering.

Beslutning i Miljøudvalget den 14-01-2025

Administrationen orienterede om efterbehandling af grusgrav i Arnitlund i Haderslev Kommune, råstofforsyningen på Fyn og arbejdet med overfladevand.

Michael Nielsen deltog ikke under punktet.

Punkt 4: Forslag til besigtigelser i 2025

24/361

Resumé

Der forelægges forslag til besigtigelser i 2025.

Sagsfremstilling

Miljøudvalget har udtrykt ønske om at komme på besigtigelser i 2025.

Administrationen foreslår, at der i 2025 afholdes tre, evt. fire, besigtigelser:

1. NCCs grusgrav ved Brylle på Fyn.
2. Grindsted forureningerne i Grindsted.
3. Aktiv grav, der viser ”emner” i forbindelse med udlæg af nyt graveområde.
4. Evt. besigtigelse - Himmark Strand.

Besigtigelser før sommerferien 2025

Ad. 1. NCCs grusgrav ved Brylle på Fyn

På besigtigelsen besøges NCCs aktive råstofgrav ved Brylle sydvest for Odense, der er en mellemstor råstofgrav i drift. Der kan ses et tilstødende udlagt graveområde, hvor der endnu ikke er gravet. Ved denne råstofgrav er der desuden en række naboer i kort afstand fra graven.

Der vil bl.a. blive sat fokus på, hvordan indvinding og oparbejdning foregår i praksis, hvad det er for produkter der fremstilles, og hvad de bruges til samt efterbehandling, og hvordan der arbejdes med at have naboer så tæt på graven. Besøget i Brylle kan således vise noget med nabohensyn og lidt natur samt landskab.

2. Grindsted forureningerne i Grindsted

Der besigtiges arealer langs åen og området ved det gamle renseanlæg. Det vil give et indtryk af områderne, der eventuelt inddrages som behandlingsområder ved en afværgeløsning tæt på åen. Administrationen vil fortælle om forureningen og vil demonstrere en prøvetagning af vand fra en af de mange monitoringsboringer i området.

Besigtigelser efter sommerferien 2025

Ad. 3. Aktiv grav, der viser ”emner” i forbindelse med udlæg af nyt graveområde

Der besigtiges en aktiv råstofgrav, hvori der er håndteret nogle af de ”emner”, der mødes i forbindelse med udlæg af et nyt graveområde. Afhængig af hvilke graveområder, der foreslås i forbindelse med råstofplanlægningen, kan ”emnerne” være landskab, natur, grundvandsbeskyttelse eller nabohensyn.

Ad. 4. Evt. besigtigelse - Himmark Strand

Der besigtiges de to strandområder, hvor der skal etableres dæmninger, kommende oplags- og arbejdspladser, samt de to områder på land, med deponering, der skal bortgraves. Det vil give et godt indtryk af projektområdets størrelse. Der vil være lejlighed til at se allerede etablerede tiltag for veteranisering (metode til at lave kunstige træhabitater for insekter, svampe, fugle og pattedyr) af træer til beskyttelse af flagermus og beplantning til gavn for løvfrø. Administrationen vil fortælle om forureningen, og hvorledes området vil blive retableret efter endt oprensning.

Besigtigelsen ved Himmark Strand gennemføres, hvis arbejdet med forureningen ved Himmark Strand er mere fremskreden.

Såfremt der er tid, samme dag, kan Mommarkvej 7, Sønderborg, besøges kort, hvor administrationen fortæller om det entreprenørarbejde og de miljømålinger, der foretages når der gennemføres en oprensning af forurenet jord på en boligejendom. Det er et eksempel på de mange sager, hvor det sikres, at havearealer på forurenede boligejendomme efterfølgende kan benyttes uden risiko.

Forslag til tidspunkter for de foreslåede besigtigelser

Tidspunkt for de to besigtigelser før sommerferien i 2025 fastlægges nu. Der laves reservationer for tidspunkterne for besigtigelserne efter sommerferien, som først fastlægges konkret senere, når der er overblik over de indkomne forslag til nye graveområder og arbejdet ved Himmark Strand evt. er mere fremskreden. Besigtigelserne vil fordrer udvidelse af de udvalgmøder, som besigtigelserne holdes i forbindelse med.

Forslag til tidspunkter for de foreslåede besigtigelser:

Besigtigelse	Dato for udvalgmøde og tidspunkt	Udvidelse af udvalgmøde (Evt. mindre udvidelse ned 2 timer)	Dato for udvalgmøde og NYT tidspunkt
1. NCCs grusgrav ved Brylle på Fyn	8. april 2025 kl. 11-14	2 timer	8. april 2025 kl. 9-14
2. Grindsted forureningerne i Grindsted	13. maj 2025 kl. 13-16	2 timer	13. maj 2025 kl. 11-16
RESERVATION			
3. Aktiv grav, der viser "emner" i forbindelse med udlæg af nyt graveområde	9. september 2025 kl. 13-16	2 timer	9. september 2025 kl. 11-16

4. Evt. besigtigelse - Himmark Strand	7. oktober 2025 kl. 12-15	2 timer	7. oktober 2025 kl. 11-16
--	------------------------------	---------	------------------------------

Klimavurdering

Der er ikke foretaget klimavurdering af sagen, idet sagen ikke har betydning for klimaet eller bidrager til realisering af klimastrategien.

Indstilling

Det indstilles,

At forslag til besigtigelser i 2025 og forslag til tidsmæssig udvidelse af miljøudvalgsmøderne godkendes.

Beslutning i Miljøudvalget den 14-01-2025

Indstillingen blev tiltrådt.

Michael Nielsen og Martin Schmidt Konradsen deltog ikke under punktet.

Punkt 5: Eventuelt

24/361

Beslutning i Miljøudvalget den 14-01-2025

Annette Lundgaard orienterede om møde i Danske Regioners Udvalg for Miljø og Klima, hvor bl.a. Sygehus Lillebælt holdt et godt oplæg om klimavenlig mad på sygehuse.

Michael Nielsen og Martin Schmidt Konradsen deltog ikke under punktet.

Punkt 6: Næste møde

24/361

Sagsfremstilling

Næste møde er tirsdag den 4. februar 2025 kl. 12.00-15.00 i regionshuset.

Mødeplanen for 2025 er:

- Torsdag den 27. februar 2025 kl. 13.00-16.00.
- Tirsdag den 8. april 2025 kl. 11.00-14.00.
- Tirsdag den 13. maj 2025 kl. 13.00-16.00.
- Tirsdag den 3. juni 2025 kl. 10.00-13.00.
- Tirsdag den 12. august 2025 kl. 13.00-15.00.
- Tirsdag den 9. september 2025 kl. 13.00-16.00.
- Tirsdag den 7. oktober 2025 kl. 12.00-15.00.
- Tirsdag den 11. november 2025 kl. 13.00-16.00.
- Tirsdag den 2. december 2025 kl. 15.00-18.00.

Indstilling

Til orientering.

Beslutning i Miljøudvalget den 14-01-2025

Næste møde er tirsdag den 4. februar 2025 kl. 12.00-15.00 i regionshuset.

Michael Nielsen og Martin Schmidt Konradsen deltog ikke under punktet.

Punkt 7: Underskriftsside

24/361